

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Інститут екології Карпат НАН України

ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА

ЕКОЛОГІЯ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ»

Третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
за спеціальністю: Е2 Екологія
з галузі знань: Е Природничі науки, математика та статистика
Освітня кваліфікація: Доктор філософії

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ

Голова вченої ради
Іван ДАНИДИК
(протокол № _____ від " ____ " _____ 2025р.)

Освітня програма
вводиться в дію з 01 вересня 2025 р.

Директор _____ Іван ДАНИЛИК
(наказ № _____ від " ____ " _____ 2025 р.)

Профіль освітньої програми зі спеціальності Е 22 «Екологія та збереження біорізноманіття»	
1 - Загальна інформація	
Повна назва вищого навчального закладу та структурного підрозділу	Інститут екології Карпат НАН України НАН України
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу	доктор філософії доктор філософії з екології
Офіційна назва освітньої програми	Екологія та збереження біорізноманіття
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Диплом доктора філософії, одиничний, 60 кредитів ЄКТС, термін навчання 4 роки
Наявність акредитації	Акредитується вперше
Цикл/рівень	НРК України - 8 рівень, FQ-EHEA - третій цикл, EQF LLL - 8 рівень
Передумови	Для здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії можуть вступати особи, що здобули освітній ступінь магістра, ОР спеціаліста. Програма фахових вступних випробувань для осіб, що здобули попередній рівень вищої освіти за іншими спеціальностями повинна передбачати перевірку набуття особою компетентностей та результатів навчання, що визначені стандартом вищої освіти зі спеціальності 101 «Екологія» для другого (магістерського) рівня вищої освіти
Мова(и) викладання	Українська
Термін дії освітньої програми	5 років
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	https://ecoinst.org.ua/aspirantura/osvitno-naukova-prohrama
2 Мета освітньо-наукової програми	
Підготовка висококваліфікованого, конкурентоспроможного, інтегрованого у європейський та світовий науково-освітній простір фахівця ступеня доктора філософії в галузі екології, охорони довкілля, збереження біорізноманіття та збалансованого природокористування за спеціальністю екологія, здатного розв'язувати комплексні екологічні проблеми, які стосуються збереження біорізноманіття та природоохоронного менеджменту, проводити самостійні наукові дослідження та здійснювати науково-педагогічну діяльність; розвиток критичного мислення, командної роботи, комунікаційних навичок, дослідницьких компетенцій.	

ПЕРЕДМОВА

Освітньо-наукова (ОНП) програма "Екологія та збереження біорізноманіття" третього (освітньо-наукового) рівня освіти галузі знань Е Природничі науки, математика та статистика, спеціальності Е22 "Екологія" ґрунтується на Законі України Про вищу освіту; чинному Стандарті вищої освіти України вищої освіти зі спеціальності 101 Екологія для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (Наказ МОН України від 23.12.2021 р., №1421); Постанові Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2024 р. № 1021 "Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти"; Положення про освітні програми у Інституті екології Карпат НАН України № 278 та інших нормативно-правових актів у галузі здійснення освітньої діяльності. ОНП програма є нормативним документом, який регламентує обов'язкові компетентнісні, кваліфікаційні, організаційні, навчальні та методичні вимоги до підготовки докторів філософії у галузі знань Е Природничі науки, математика та статистика, спеціальності Е22 "Екологія".

ОНП "Екологія" третього (освітньо-наукового) рівня освіти була розроблена у 2022 році, розглянута і затверджена Вченою радою ІЕК НАНУ (*протокол № 7 від 31.08.2022 р.*) та введена в дію з 01.09.2022 року наказом директора від 31.08.2022 р.).

У 2024 році ініційовано перегляд (удосконалення) ОНП "Екологія" відповідно до п. 4.5. Положення про освітні програми ІЕК НАНУ, кадрового характеру і ресурсних умов, пропозицій і зауважень отриманих від здобувачів освіти, випускників і зовнішніх стейкхолдерів, а також Постанови Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2024 р. № 1021 "Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти" (Наказ МОН України № 1457 від 21.11.2019 р.).

ОНП "Екологія" третього (освітньо-наукового) рівня освіти складена із врахуванням як регіональних потреб у наукових кадрах для природо-охоронних та навчальних установ, а також для органів виконавчої влади, зокрема у відповідності до глобальних викликів сучасності, враховуючи наріжну Резолюцію Генеральної Асамблеї ООН "Перетворення нашого світу: Порядок денний в області сталого розвитку на період до 2030 року" (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development), від 25 вересня 2015 року.

Освітні компоненти та їхнє змістове наповнення підібрані та приведені у відповідність цілям сталого розвитку та з акцентом на посилення наукового й інноваційного потенціалу для вирішення ключових проблем Карпатського регіону. Для цього у програму включені сучасні дисципліни, що дозволяють здобувачам набути системних знань з екології і суміжних галузей; компетентностей із проектного менеджменту, природоохоронного законодавства, методології польових і лабораторних досліджень статистичного аналізу та використання геоінформаційних технологій.

ОНП розглянута й затверджена Вченою радою Інститут екології Карпат НАН України від _____ р., протокол та введена в дію Наказом директора №____ від _____.2025 р.

Розроблено робочою групою у складі:

- Шпаківська Ірина – керівник групи, кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник;
- Кияк Володимир, доктор біологічних наук, старший науковий співробітник;
- Гамкало Зенон, доктор біологічних наук, професор
- Марискевич Оксана, кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник;
- Башта Андрій-Тарас, кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник;
- Гірна Анна, кандидат біологічних наук
- Беднарська Ірина, кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник

Опис предметної області	<i>Об'єкт діяльності:</i> структура та функціональні компоненти екосистем різного рівня та походження; наукові основи збереження біорізноманіття, антропогенний вплив на довкілля та оптимізація природокористування. <i>Цілі навчання:</i> набуття здатності продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми та здійснювати власні наукові дослідження у сфері екології, збереження біорізноманіття, охорони довкілля та природокористування. <i>Теоретичний зміст предметної області.</i> Поняття, концепції, принципи сучасної екології та їх використання для збереження біорізноманіття, охорони довкілля, збалансованого природокористування та сталого розвитку. <i>Методи, методики та технології.</i> Загально-наукові, філософсько-онтологічні та природничо-наукові методи дослідження будови та властивостей екологічних систем різного рівня та походження, методи збирання, обробки та інтерпретації результатів екологічних досліджень, зокрема, методи комп'ютерного моделювання та використання ГІС. <i>Інструменти та обладнання:</i> обладнання, устаткування та програмне забезпечення, необхідне для натурних, лабораторних та дистанційних досліджень будови та властивостей екологічних систем різного рівня та походження.
Орієнтація освітньої програми	Освітньо-наукова, академічна, дослідницько орієнтована
Основний фокус освітньої програми та спеціалізації	Програма фокусується на формуванні експертних кваліфікацій здобувачів з метою їхньої інтеграції у професійне середовище на ООН щодо збереження біорізноманіття, визначені в рамках Куньмінсько-Монреальської глобальної рамкової програми та основі цілей сталого розвитку ООН (ЦСР), включаючи: ЦСР3 – міцне здоров'я; ЦСР4 – якісна освіта; ЦСР5 – гендерна рівність; ЦСР5 – чиста вода і санітарія; ЦСР8 – гідна праця та економічне

	зростання; ЦСР10 – скорочення нерівності; ЦСР13 – пом'якшення наслідків змін клімату; ЦСР15 – захист та відновлення екосистем суходолу. Фундаментальні і прикладні наукові дослідження, спрямовані на: - наукові основи збереження біорізноманіття, - оцінки екосистемних послуг - вивчення структурно-функціональної організації природних й антропогенної змінених екосистем, механізмів їх порушення і способів відновлення; - розроблення і впровадження науково обґрунтованих алгоритмів у галузі управління біорізноманіттям - оцінювання екосистемних послуг - екологізацію різних галузей і сфер діяльності, сталий розвиток громад і регіонів. Ключові слова: екологія, біорізноманіття, природоохоронні території, довкілля, антропогенний вплив, дослідницько-інноваційна діяльність, сталий розвиток, екологічний природоохоронний менеджмент.
Особливості програми	Ключовими особливостями ОП є поєднання практико-орієнтованого навчання з фундаментальними теоретичними підходами сучасної екологічної науки щодо збереження біорізноманіття, менеджменту природоохоронних територій, , інтеграція кращих вітчизняних і закордонних практик природозбереження і відновлення екологічної стабільності екосистем; орієнтація на пошук і впровадження у практику науково-обґрунтованих рішень для досягнення сталого розвитку карпатського регіону; впровадження фундаментальних принципів збереження біорізноманіття у практику менеджменту природоохоронних територій.
4 - Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	Працевлаштування в установах природно-заповідного фонду, науково-дослідних установах, закладах вищої освіти, інших установах та організаціях, що здійснюють дослідження та/або підготовку фахівців у сфері екології, заповідної справи, охорони довкілля та раціонального природокористування, а також розробляють екологічну політику та здійснюють екологічне управління. Фахівець може займати первинні посади (за ДК 003:2010): 2310.1 Доцент; 2359.1 Науковий співробітник, науковий співробітник-консультант

	1238 – Керівники проєктів та програм регіонального розвитку
Подальше навчання	Виконання наукової програми четвертого (наукового) рівня вищої освіти для здобуття ступеня вищої освіти «доктор наук»
5 - Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	Проблемно-орієнтоване навчання з набуттям загальних та фахових компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв’язання комплексних проблем у галузі екології та збереження біорізноманіття. Оволодіння методологією наукової роботи, навичками презентації її результатів українською та іноземною мовами. Отримання навичок науково-педагогічної роботи у вищій школі. Проведення самостійного наукового дослідження з використанням ресурсної бази інститут та партнерів національної докторської школи. Індивідуальне наукове керівництво, підтримка і консультування з науковим керівником. Можливість вільного вибору дисциплін. Основні форми освітнього процесу: лекції, семінари, практичні заняття, лабораторні роботи, самостійна робота на основі наукових публікацій, консультації з науковим керівником, тощо. Форма навчання за програмою – Очна (денна, вечірня), заочна
Спеціальні (фахові, предметні компетентності (СК))	СК03. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері екології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень. СК04. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проєкти у сфері екології та дотичні до неї міждисциплінарні проєкти, лідерство під час їх реалізації. СК05. Здатність застосовувати сучасні інструменти, електронні інформаційні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та навчальній діяльності, зокрема для моделювання процесів та прийняття оптимальних рішень у сфері екології, охорони природи та раціонального природокористування. СК06. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті. СК 07. Здатність володіти методами визначення шляхів надходження поліантів у

	довкілля, оцінювати їх вплив на стан здоров'я людини та якість довкілля; застосовувати принципи
8 Ресурсне забезпечення реалізації програми	
Кадрове забезпечення	Робоча група: 2 доктори наук, 4 кандидати наук, роботодавець та здобувач вищої освіти за даним освітнім рівнем. Гарант освітньої програми (керівник робочої групи): кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник, має стаж науково-педагогічної (понад 20 років) роботи. Всі члени роочої групи, залучені до реалізації освітньої складової освітньо-наукової програми є штатними співробітниками Інституту екології Карпат НАН України, мають наукові ступені і вчені звання та підтверджений рівень наукової і професійної активності, відповідають кадровим вимогам ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів вищої освіти, мають публікації у фахових виданнях, що входять до наукометричних баз Scopus та Web of Science. Професійно-орієнтовані дисципліни викладаються співробітниками відділів екосистемології та популяційної екології Інститут екології Карпат НАН України.
Матеріально-технічне забезпечення	Матеріально-технічне забезпечення відповідає ліцензійним вимогам щодо надання освітніх послуг у сфері вищої освіти і є достатнім для забезпечення якості освітнього процесу.. В наявності є лабораторне та аналітичне обладнання (центрифуги, фотоелектроколориметр, іонометр зі змінним електродом, аналітичні ваги, термостати, муфельна піч, сушильні шафи, мікроскопи тощо). В Інституті є три лабораторії: хімії та біохімії ґрунтів, еколого-таксономічних та інформаційних засад збереження біорізноманітності, екозоологічних досліджень, а також Центр флуоресцентної мікроскопії Приміщення, які використовуються у навчальному процесі, оснащені сучасним мультимедійним, інтеративним обладнанням, системою відеоконференцій з необхідним програмним забезпеченням та необмеженим відкритим доступом до інтернет-мережі.

	Площі приміщень, що використовуються у навчальному процесі, відповідають санітарним нормам та вимогам правил пожежної безпеки.
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	Всі дисципліни, передбачені навчальним планом, належно забезпечені навчально-методичним матеріалом (розроблені силабуси, завдання для самостійної роботи студентів, методичні рекомендації для виконання та захисту кваліфікаційної роботи, пакети завдань для проведення комплексних контрольних робіт тощо). Для навчання використовується мультимедійне обладнання. Інформаційне забезпечення: власна бібліотека Інститут з бездротовим (wi-fi) доступом до мережі Інтернет.. В Інституті наявні точки бездротового доступу до мережі Інтернет; корпоративна електронна пошта; навчально-методичні матеріали: навчальний контент (презентації лекцій), програмне забезпечення;
9 - Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	Національна кредитна мобільність академічна мобільність на ОПП регулюються Положенням про академічну мобільність учасників освітнього процесу Інституту екології Карпат НАН України і реалізується у формах: - навчання за освітніми (освітньо-професійними) програмами кредитної або ступеневої академічної мобільності; - мовне стажування (удосконалення рівня практичного володіння іноземною мовою в певній професійній діяльності або галузі знань); - навчально-наукове стажування (діяльність, спрямована на набуття практичного досвіду на основі досліджень та формування нових професійних компетентностей у психолого-педагогічній, науково-дослідній, організаційно-управлінській діяльності в межах певної спеціальності/галузі знань); - наукове стажування; - практика (отримання досвіду професійної діяльності в галузі майбутньої, наявної, суміжної спеціальності під керівництвом працівників закладу освіти (наукової установи) з метою формування фахових компетентностей та навичок у реальних, у тому числі виробничих, умовах для прийняття самостійних рішень у практичній діяльності,

	оволодіння методами, формами організації та засобами праці в певній професійній діяльності або галузі знань); - інші форми (участь у семінарах, конференціях, виступи та публікації в межах певної спеціальності/галузі знань тощо), що не суперечать законодавству та відповідають вимогам, встановленим пунктом 10 цього Порядку.
Міжнародна кредитна мобільність	Міжнародна академічна мобільність на ОПП регулюються Положенням про академічну мобільність учасників освітнього процесу Інституту екології Карпат НАН України, академічної та наукової мобільності студентів і професорсько-викладацького складу в розрізі програм ERASMUS+ KA1, а також студентської мобільності з університетами-партнерами.

Перелік компонент освітньо-наукової програми та їх логічна послідовність

Перелік компонент освітньо-наукової програми Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів	Форма підсумк. контролю
1	2	3	4
Обов'язкові компоненти ОП			
ОК 1.	Іноземна мова	8	залік, іспит
ОК 2.	Філософія і методологія науки	6	іспит
ОК 3.	Актуальні питання сучасної екології	3	іспит
ОК 4.	Наукові основи збереження біорізноманіття	4	іспит
ОК 5.	Методологія екологічних досліджень	3	іспит
ОК 8.	Екологічні студії (наукові семінари за темами дисертаційних досліджень)	3	залік
ОК 7.	Екологія екосистем	4	екзамен
ОК 8.	Екологічний менеджмент природоохоронних територій та сталий розвиток	3	залік
ОК 9.	Статистичні методи та ГІТ в екологічних дослідженнях	3	залік
ОК 10.	Педагогічна практика	3	залік
Загальний обсяг обов'язкових компонентів:	42		70%
Вибіркові компоненти ОП			
ВК 11.	Вибіркова дисципліна 1	3	залік
ВК 12.	Вибіркова дисципліна 2	3	залік
ВК 13.	Вибіркова дисципліна 3	3	залік
ВК 14.	Вибіркова дисципліна 4	3	залік
Загальний обсяг вибіркових компонентів:	18		30%
Загальний обсяг освітньої програми		60	